

מאמר חמישי בסידרה: כיצד קמה המפלגה שהפכה את אדולף אייכמן למפלצת

יצלב = הקרם נולד

המלחמה האבודה היתה הלא כלל האומה הגרמנית — הלא שהכשיר אותה להתחלת מחלת־הרוח הנאצית. אולם מכל חלקי האומה הגרמנית, סבל חלק אחד מהלא אכזרי שבעתים. זה היה הצבא.

במשך שלוש מאות שנים עמד הצבא במרכז החיים הגרמניים. „ההייל — הוא האיש הטוב ביותר במדינה“, אמר חרוז גרמני מפורסם. הקיסר הגרמני לבש מדים (בין השאר מטעמי היסכון, כדי להיפטר מן הצורך להחליף בגדיו כמה פעמים ביום) — והנהיג אופנה בינלאומית בחצרות המלכים. מיטב השירה, הספרות והאמנות הגרמניות היו מוקדשים לצבא. והנה, בנובמבר 1918, בפעם הראשונה אחרי שלוש מאות שנה, קם העם על הצבא. קבוצות סוציאליסטיות וקומוניסטיות התנפלו בתחנות־הרכבת על הקצינים שחזרו מן החזית, אחרי ארבע שנות שרות קרבי, וקרעו את הכתפיות והכפתורים ממדיהם. נערים ירקו בפני החיילים. מנהיגי הצבא, שאווחם לא נתנה להם להודות כי אכן נכשלו בתפקידם ומוגרו בקרב, החלו ממצאים את אגדת „תקיעת הסכין בגב“ — כאילו התמוטטות החזית היתה תוצאת המרידה בעורף, ולא להיפך.

כל זה היה אסון אילו אכן חוסל הצבא, אילו פורק ממשקו, אילו הוקם במקומו צבא מהפכני חדש לגמרי, דוגמת הצבא האדום של הבולשביקים. אולם המהפכה של 1918 לא היתה מהפכה אמיתית. היא לא באה להפוך את סדרי החברה. באחת ההפגנות שלה נשמעה הקריאה: „לשמור על המשמעת המהפכנית! לא לדרוך על דשא!“ האופוזיציה הסוציאלי־דמוקרטית החוקית הפכה למפלגת־השלטון — והיא היתה זקוקה לצבא הישן כדי לעמוד מפני נסיון־ההפיכה הקומוניסטי של קארל ליבקנט, מנהיג ברית ספארטאקוס. „הקיסר הלך — הגנרלים נשארו!“ קבע עתונאי גרמני ידוע. מנהיגי הרפובליקה החדשה היו זקוקים לצבא. אבל הצבא — כלומר, הקצונה — שגא את הרפובליקה. בימי השיא של המלחמה כלל הצבא הגרמני ארבעה מיליוני חיילים, מהם 200 אלף קצינים. עתה הסכימה הרפובליקה, בחוזה־השלום של חרסאי, שצבאה לא יעלה על 100 אלף איש. רבבות רבות של קצינים נזרקו לרחוב. הרבבות שנשארו בצבא הועזר ידעו כי אין להם סיכוי לעלות בדרגה. המלחמה עצמה לא נסתיימה לגמרי. בגבול המזרחי נמשכו קרבות „פרטיים“ — קרבות עם פולנים, צ'כים וליטאים שניסו להשתלט בכוח על מחוזות שהיו שנויים במחלוקת, מפני שאוכלוסייתם היתה מעורבת. הצבא הרשמי — ה„רייכסחר“ (מגן המדינה) — לא היה במצב להתערב. לכן הקים בחשאי מערכת שלמה של אירגוני מתחרת מוויינים; צבאות פרטיים (שנקראו „גייסות חופשיים“, על שם יחידות שלחמו נגד נפוליאון אחרי כניעת פרוסיה) ו„רייכסחר שחור“.

הגייסות החופשיים היו מורכבים מבריונים מקצועיים, לא־יוצאים שלא יכלו להסתדר בחיים פרטיים, חיילים מקצועיים, חסרי מקצוע אחר, כולם שנאו את הרפובליקה, את הסוציאליסטים, את האוייב החיצוני ואת היהודים. כולם היו מוכנים לרצוח ללא היסוס — ובימים ההם נרצחו לא רק מנהיגים פוליטיים רבים, אלא גם מאות בלתי־ספורות של חברי הגייסות עצמם, שנחשדו כמלשינים או כמסוריי־נשק.

★ ★ ★

„מפלגת הפועלים הגרמנית“

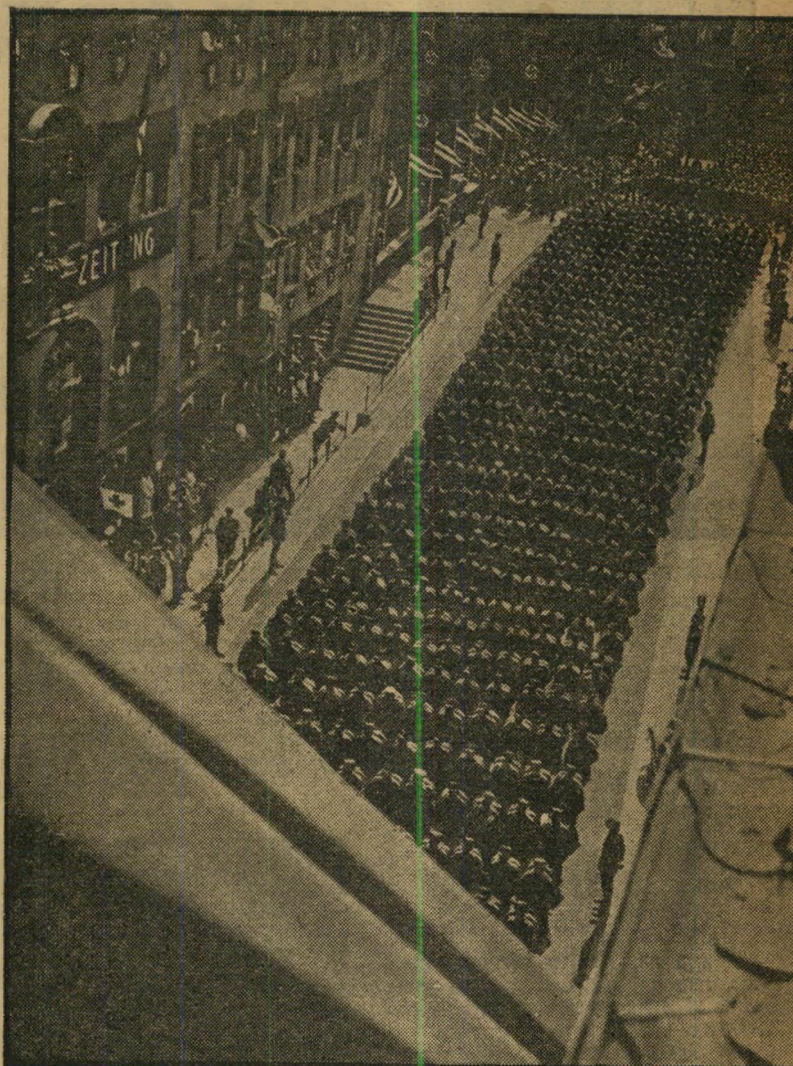
ה איש שעמד מאחורי רוב הרציחות ואירגוני־המתחרת היה תערוכת מורה של אידיאליסט ופושע, גיבור קרבי והומוריסט סכסואלי. שמו היה ארנסט ריהם, והוא ישב בעמדת־מפתח: הוא היה שלישי של אלוף־הפיקוד של הרייכסחר במינכן, גנרל פראנץ פון־אפ.

כמו כל הקצינים, נדהם גם ריהם מההתקור ממות ההמונים נגד הצבא. הוא למד מכך לקח: הצבא המודרני שוב אינו יכול להתקיים ללא תמיכת ההמונים. הוא נזקק לאהדתם. הוא חייב לשפח בהם התלהבות לא־מנית. הוא חייב להקים מכשיר פוליטי כדי להשתלט על ההמונים הללו. הוא חייב להתחרות עם הקומוניסטים והסוציאליסטים בשדה־הקרב שלהם — באסיפת ההמונים.

ריהם הקים לעצמו במטה הפיקוד מחלקה פוליטית, בה העסיק גם כמה שכירים או רחיים, שתפקידם היה להסתובב בחוגים וביאגודות שצצו במינכן בקריתם, כשכל אחד מהם משתדל למכור תערוכת אחרת של לאומנות, אנטישמיות, גזענות ואנטי־מארכסיזם. אחד השכירים במחלקה זו היה רב־טוראי משוחרר בשם אדולף היטלר, אדם שאיש לא שם לב אליו, שגם הוא נשאר בשרות לא צבא מפני שלא היה לו מה לעשות. בימים האחרונים של המלחמה, נפגע קשה מאדי רעל, בילה זמן־מה בבית־חולים צבאי והגיע לבסוף לעיר הדרומית.

יום אחד קיבלתי מן הממונים עלי (קרי: ריהם) את הפקודה לבדוק מה מהותה של אגודה פוליטית־כביכול, שקראה לעצמה „מפלגת הפועלים הגרמנית“, ואשר התכוננה לקיים בעוד כמה ימים אסיפה, כך פותח הפנקס התשיעי של מיון קאמפף. . . . כשהגעתי ב־ערב לאולם שנראה לנו לאחר מכן כהי־סטור רי. . . . מצאתי שם כ־25 נוכחים, רו מן השכבות התחתונות של האוכלוסיה . . .

• ביניהם קארל ליבקנט ורוזה לוכטמן בורג הקומוניסטיים; ואלטר ראטנאו, שר החוץ היהודי הקאפיטאליסטי; מתיאס ארצי ברג, עסקן דתי שחכם על חוזה־השלום.

ס. א. צועד בעיירה בוואריה, ביום א' בשבוע. מיצעדים מקובצים כאלה היו מכשיר מרכזי של התעמולה הנאצית, נועדו להפגין כוח, להפחיד יריבים וליצור את הרושם המתאים על ההמונים כי עוצמת המפלגה עולה על עוצמת המדינה.

מאת אורי אבנרי

בחודשים הראשונים שלאחר כניעת גרמניה ב־1918, הופיע בחוצות הארץ הממורזרת סמל חדש, מוזר ואימתני. הוא לבש צורות שונות. לעתים דמה לעכביש, בעל זרר עות דקות וארוכות. לעתים דמה לגלגל שבור. לעתים היה מרובע, מוצק וגס. היה זה יצב־הקרס. מניין בא? אין איש יודע בדיוק. הוא נתגלה בעתיקות של חמש יבשות, בקברות הודיים, במקדשים אינדיאניים, בבית־כנסת בארץ־ישראל ועל בול המושבה הבריטית הונגקונג. עצם הפיזור העולמי הזה התאים מאד לאגדות של מציאי תורת־הגזע. אם סמל אחד נמצא במקור מות כה שונים, סימן שבני גזע אחד הביאותו לכל כנפי ארץ. איזה גזע? מובן מאליו: הגזע הארי, אשר בניו הגיעו לכל מקום, יצרו בכל מקום את יצירות־התרבות האנושית, שנגנבו עלידי גזעים נחותים כמו השמים, המנוולגים ועוד.

מה היתה האמת מאחורי סיפור זה? קרוב לדאי שהיה זה במקורו סמל השמש, סמל משותף לעמים עתיקים רבים. במיוחד היה יצב־הקרס מקובל בקרב העמים המנוולגים. בפנילאנד ובאסטוניה היה זה סמל רשמי. בשנים 1918-19 לחמו שתי ארצות אלה נגד הבולשביקים. הן נעזרו בקבוצות של הרפתקנים גרמניים, חיילים משוחררים ומובטלים שהמשיכו ללחום את מלחמת־העולם על דעת עצמם. היו אלה צבאות פרטיים קטנים שהתלכדו מסביב ללחום את מלחמת־העולם על דעת עצמם. היו אלה צבאות פרטיים קטנים. אחד ההרפתקנים היה קפיטן ארהארט, רב־חובל בחיילים הגרמנים. אנשיו לקחו את יצב־הקרס האסטוני והצמידו אותו לקובעי הנלדה שלהם. בתום הקרבות בארצות הבאלטיות חזרו לגרמניה, ניסו לחולל ב־1920 הפיכה לאומנית בכרלין. שכיחה כללית של הפועלים שמה קץ להפיכה, ורוב האנשים ברחו דרומה, למינכן, שם הצטרפו לפלוגת־הסער שהת־ארגנו מסביב לאחד אדולף היטלר. הם הביאו לו גם את הסמל הישן־חדש. כך התגלגל יצב־הקרס למפלגה הנאצית. יצב־החוצות, שעורר לאחר מכן בהלה וסלידה בלב מאות מיליונים, לא הומצא עלידי שום תועמלן גאוני. הוא נכנס לשימוש כמעט מאליו. צורתו הסופית ניתנה לו עלידי מדפיס אלמוני שהרכיב אותו מקחי דפוס עבים כדי לשימו בראש כרוזים נאציים. רק לאחר מכן נתגלה לראשי המפלגה כי הגורל הנחיל להם נשק אדיר — סמל גאוני שלא היה כמותו לפאשיסטים האיטלקיים או לקומוניסטים הרוסיים, סמל שכל ילד יכול היה לקשקשו על הקיר, שממש גירה את הידיים לצעירה, שהיה בו כוח מיסתורי להלהיב ולהפחיד. זמן רב אחרי שהיטלר ואנשיו ירדו משאולה, הוסיף יצב־הקרס לטייל על קירות הבתים, מלונדון עד מונטבידאו ומפילדליפה עד תל־אביב.

★ ★ ★

תקיעת סכין בגב

רכו של יצב־הקרס אל היטלר, דרך הצבאות הפרטיים, לא היתה מקרית. היא מסמלת את עובדת־היסוד של לידת המפלגה הנאצית: החוט שקישר אותה עם הצבא.

הפנים

חסרי־ההבעה, הרגילים והבלתי־מעניינים, אשר רק התסרוקת והשפם שיוו להם הבעה כלשהי.